

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૬] ૩ એસ.સી.આર. ૨૪૩

પ્રગતિ મહિલા સમાજ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

અરુણ અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નંબર ૬૪૯૮/૨૦૧૬)

૧૯ જુલાઈ, ૨૦૧૬

[જે. ચેલમેશ્વર અને અભય મનોહર સપ્રે, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેવા કાયદો: સામાવાળા નંબર ૧ – વ્યાખ્યાતાની સેવામાંથી સમાપ્તિ –
વડી અદાલતે એવું ઠેરવીને સેવા સમાપ્તિનો આદેશ રદ કર્યો કે નિમણૂક પસંદગી
અને ઈન્ટરવ્યુના આધારે કરવામાં આવી હોવાથી તેને કાયમી ગણવી પડશે –
ઠેરવ્યું: વ્યાખ્યાતાના પદ પર નિમણૂક અંશકાલીન સ્વરૂપની હતી – નિમણૂક
હંગામી તેમજ ચોક્કસ સમયગાળા માટે હોવાથી, સામાવાળા નંબર ૧ ને સેવામાં

કાયમી કર્મચારીના દરજ્જાનો દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો – વડી અદાલત પાસે એવું ઠેરવવાનું કોઈ ઔચિત્ય ન હતું કે સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂક કાયમી ધોરણે કરવામાં આવી હતી અને સેવા સમાપ્તિનો આદેશ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખામીયુક્ત હતો.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવ્યું: ૧. બંને નિમણૂક આદેશો દર્શાવે છે કે સામાવાળા નંબર ૧ ની પ્રથમ તબક્કે એક સત્ર માટે વ્યાખ્યાતા તરીકે હંગામી ધોરણે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને પ્રથમ સમયગાળો પૂરો થતાં તેમની નિમણૂક સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી. ત્યારબાદ સામાવાળા નંબર ૧ ની બીજી વખત નવેસરથી નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, જે સમયગાળો પછી ૩૦.૦૪.૧૯૯૮ સુધી લંબાવવામાં આવ્યો હતો. જાહેરાત દર્શાવે છે કે ભૂગોળ વિષયના વ્યાખ્યાતાની જગ્યા અંશકાલીન જગ્યા તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂક, પછી તે પ્રથમ હોય કે બીજી, શરૂઆતથી જ ચોક્કસ સમયગાળા માટે 'અંશકાલીન વ્યાખ્યાતા તરીકે હંગામી નિમણૂક' રહી હતી અને તેના પરિણામે વ્યાખ્યાતાના પદ પર 'કાયમી નિમણૂક' થઈ ન હતી. તેનાથી સામાવાળા નંબર ૧ ની તરફેણમાં કોઈ એવો અધિકાર પણ ઊભો થયો ન હતો કે જેથી તેઓ સેવામાં કાયમી થવાનો દાવો કરી શકે. સામાવાળા નંબર ૧ નો એવો કેસ પણ નથી અને વડી અદાલતે એવું કોઈ તારણ પણ નોંધ્યું નથી કે સામાવાળા નંબર ૧ ની પસંદગી કરતી વખતે સંચાલક મંડળે કાયમી સ્પષ્ટ ખાલી જગ્યા સામે

જગ્યા ભરવા માટે કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૧) અને (૨) હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યું હતું. તદુપરાંત, સામાવાળા નંબર ૧ ની પ્રારંભિક નિમણૂક કાયમી ખાલી જગ્યા સામે પણ ન હતી કે સંચાલક મંડળ દ્વારા કાયદાની કલમ ૫ ની પેટા-કલમ (૧) અને (૨) હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરીને તેમની કાયમી નિમણૂક કરવામાં આવી ન હતી. [પેરા ૨૫, ૨૭, ૨૮] [૨૫૧-ઈ-એફ; ૨૫૨-બી-ઈ]

૨. જ્યારે પક્ષકારોના અધિકારો કાયદા દ્વારા સંચાલિત થતા હોય, ત્યારે અદાલત માટે પ્રથમ તબક્કે કાયદાની જોગવાઈઓના આદેશના સંદર્ભમાં અધિકારો નક્કી કરવા જરૂરી બને છે. સામાવાળા નંબર ૧ એ ન તો કાયદાની બંધારણીય કાયદેસરતાને પડકારી હતી કે ન તો કોઈ ચોક્કસ સત્તાધિકારી સામે બદદાનતના આધારે સેવા સમાપ્તિને પડકારી હતી. સામાવાળા નંબર ૧ વાદગ્રસ્ત કાર્યવાહીમાં કોઈ એવી મનસ્વીતા દર્શાવવામાં પણ સક્ષમ ન હતા જેથી વડી અદાલત સેવા સમાપ્તિનો આદેશ રદ કરવા માટે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નો ઉપયોગ કરી શકે. આ સંજોગોમાં, વડી અદાલત પાસે એવું ઠેરવવાનું કોઈ ઔચિત્ય ન હતું કે સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂક કાયમી ધોરણે કરવામાં આવી હતી અને સેવા સમાપ્તિનો આદેશ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખરાબ હતો. [પેરા ૨૯] [૨૫૨-એફ-જી]

હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી અને અન્ય વિરુદ્ધ એસ. કે. કલીમ એસ. કે. ગુલામ નબી અને અન્ય (૧૯૯૭) ૫ એસસીસી ૧૫૨ : ૧૯૯૭ (૨)

એસસીઆર ૯૧૦ – આધાર રાખ્યો.

ચુકાદા સંદર્ભ સૂચિ:

૧૯૯૭ (૨) એસસીઆર ૯૧૦ પર પેરા ૧૮ માં આધાર રાખ્યો

સિવિલ અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: સિવિલ અપીલ નંબર ૬૪૯૮/૨૦૧૬.

મુંબઈ ખાતેની વડી અદાલતની નાગપુર બેન્ચની સિંગલ બેન્ચના

ડબલ્યુ.પી. નંબર ૨૩૭૪/૧૯૯૯ માં તારીખ ૦૧.૦૮.૨૦૧૪ ના ચુકાદા અને
હુકમ સામે.

અપીલકર્તાઓ તરફથી એ. કે. સાંઘી, વરિષ્ઠ એડવોકેટ, શુભાશિષ
ભૌમિક, કુમારી અનામિકા, એડવોકેટ્સ.

સામાવાળાઓ તરફથી નીતિન ભારદ્વાજ, કિશોર લંબાટ, સચિન પાહવા,
મેસર્સ લંબાટ એન્ડ એસોસિએટ્સ, કુમારી શુભદા કે. ફટલાકર, નિશાંત
રામાકાંતરાવ કાતનેશ્વરકર, એડવોકેટ્સ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અભય મનોહર સપ્તે દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. પરવાનગી આપવામાં આવી.

૨. આ અપીલ મુંબઈ ખાતેની વડી અદાલતની નાગપુર બેન્ચ દ્વારા રિટ
પિટિશન નંબર ૨૩૭૪/૧૯૯૯ માં તારીખ ૦૧.૦૮.૨૦૧૪ ના રોજ પસાર
કરવામાં આવેલા આખરી ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના

દ્વારા વડી અદાલતે અહીંના સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ પિટિશન મંજૂર કરી હતી અને નાગપુર યુનિવર્સિટી, નાગપુરની કોલેજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા અપીલ નંબર એન-૧૦/૧૯૯૮ માં તારીખ ૦૫.૦૮.૧૯૯૮ ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશને રદ કર્યો હતો અને અહીંના અપીલકર્તા નંબર ૧ દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૩૧.૦૩.૧૯૯૮ નો સેવા સમાપ્તિનો આદેશ રદ કર્યો હતો જેના દ્વારા સામાવાળા નંબર ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. વડી અદાલતે સંબંધિત સત્તાવાળાઓને સામાવાળા નંબર ૧ ને વ્યાખ્યાતાના પદ પર પુનઃસ્થાપિત કરવા પરંતુ તેમને પાછલા વેતનની કોઈ ચુકવણી કર્યા વિના પુનઃસ્થાપિત કરવાનો વધુ નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૩. કેસની હકીકતો સંક્ષિપ્ત દાચરામાં રહેલી છે. જોકે, અપીલમાં સંકળાયેલા ટૂંકા વિવાદને સમજવા માટે તેનો ટૂંકમાં ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે. હકીકતો એસએલપીમાંથી લેવામાં આવી છે.

૪. પ્રગતિ મહિલા મહાવિદ્યાલય (અહીંના અપીલકર્તા નંબર ૨) એ ભંડારા, મહારાષ્ટ્ર ખાતે કન્યા કોલેજ છે. તે અપીલકર્તા નંબર ૧ દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે, જે ભંડારા ખાતે રજિસ્ટર્ડ ટ્રસ્ટ/સોસાયટી છે. અપીલકર્તા નંબર ૨ એ વ્યાખ્યાતાઓની જગ્યાઓ માટે અરજીઓ મંગાવતી તારીખ ૨૩.૦૬.૧૯૯૬ ના રોજ જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કરી હતી. સામાવાળા નંબર ૧ ની પસંદગી કરવામાં આવી હતી અને તે મુજબ તારીખ ૨૦.૦૭.૧૯૯૬ ના નિમણૂક આદેશ દ્વારા ભૂગોળ વિષયના વ્યાખ્યાતા તરીકે અંશકાલીન વ્યાખ્યાતાના પદ

પર નિમણૂક આપવામાં આવી હતી. નિમણૂક હંગામી હતી. તે ૦૧.૦૮.૧૯૯૬ થી ૩૦.૦૪.૧૯૯૭ સુધીના ચોક્કસ સમયગાળા માટે હતી. સમય વીતવાની સાથે તે સમાપ્ત થઈ ગઈ. શૈક્ષણિક સત્ર ૧૯૯૭-૧૯૯૮ માં, બીજી જાહેરાત બહાર પાડવામાં આવી હતી અને તારીખ ૨૧.૦૭.૧૯૯૭ ના નિમણૂક આદેશ દ્વારા, સામાવાળા નંબર ૧ ની ભૂગોળમાં અંશકાલીન વ્યાખ્યાતા તરીકે ૩૦.૦૪.૧૯૯૮ સુધી હંગામી ધોરણે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તારીખ ૨૧.૦૩.૧૯૯૮ ના રોજ, નાગપુર યુનિવર્સિટી (અહીંના સામાવાળા નંબર ૨) એ સામાવાળા નંબર ૧ ની અંશકાલીન વ્યાખ્યાતા તરીકેની નિમણૂકને મંજૂરી આપી હતી.

૫. સામાવાળા નંબર ૧ ના જણાવ્યા અનુસાર, તેમની નિમણૂક પૂર્ણકાલીન વ્યાખ્યાતા તરીકે કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નંબર ૧ એ આ સંદર્ભે યુનિવર્સિટીની ગ્રીવન્સ કમિટી સમક્ષ ફરિયાદ પણ કરી હતી. જોકે, તારીખ ૩૧.૦૩.૧૯૯૮ (એનેક્ષર ૫) ના આદેશ દ્વારા, સામાવાળા નંબર ૧ ની સેવાઓ ૩૦.૦૪.૧૯૯૮ થી સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી.

૬. સેવા સમાપ્તિના આદેશને પડકારતાં, સામાવાળા નંબર ૧ એ મહારાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટીઝ એક્ટ, ૧૯૯૪ ની કલમ ૫૯ હેઠળ યુનિવર્સિટી એન્ડ કોલેજ ટ્રિબ્યુનલ, નાગપુર (સંક્ષિપ્તમાં 'ટ્રિબ્યુનલ') સમક્ષ અપીલ નંબર એન-૧૦/૧૯૯૮ દાખલ કરી હતી. તારીખ ૦૫.૦૮.૧૯૯૮ ના આદેશ દ્વારા, ટ્રિબ્યુનલે અપીલ ફગાવી દીધી અને સેવા સમાપ્તિના આદેશને માન્ય રાખ્યો. એવું

ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂક નિયમિત ધોરણે કરવામાં આવી ન હતી પરંતુ તેમની નિમણૂક માત્ર હંગામી/તદર્થ ધોરણે હતી અને તે અંશકાલીન વ્યાખ્યાતા તરીકે ચોક્કસ મુદત માટે હતી.

૭. સામાવાળા નંબર ૧ એ વ્યથિત થઈને, અપીલ નંબર એન-૧૦/૧૯૯૮ માં પસાર કરાયેલા ટ્રિબ્યુનલના તારીખ ૦૫.૦૮.૧૯૯૮ ના આદેશને રદ કરવાની અરજ સાથે વડી અદાલત સમક્ષ રિટ પિટિશન નંબર ૨૩૭૪/૧૯૯૯ દાખલ કરી હતી. વડી અદાલતે તારીખ ૧૬.૧૨.૨૦૦૮ ના આદેશ દ્વારા રિટ પિટિશન આંશિક રીતે મંજૂર કરી અને ટ્રિબ્યુનલના તારીખ ૦૫.૦૮.૧૯૯૮ ના આદેશને રદ કર્યો અને પરિણામે તારીખ ૩૧.૦૩.૧૯૯૮ ના સેવા સમાપ્તિના આદેશને પણ રદ કર્યો. વડી અદાલતે સંચાલક મંડળને સામાવાળા નંબર ૧ ને સેવામાં પુનઃસ્થાપિત કરવા પરંતુ સામાવાળા નંબર ૧ ને પાછલા વેતનની કોઈ ચુકવણી ન કરવાનો વધુ નિર્દેશ આપ્યો.

૮. સદર આદેશને પડકારતાં, કોલેજે વડી અદાલતની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ એલ.પી.એ. નંબર ૨૬/૨૦૦૯ દાખલ કરી હતી.

૯. તારીખ ૨૩.૦૬.૨૦૦૯ ના આદેશ દ્વારા, ડિવિઝન બેન્ચે અપીલનો નિકાલ કર્યો અને ગુણદોષના આધારે નવેસરથી નિર્ણય કરવા માટે મામલો વડી અદાલતના સિંગલ જજને રિમાન્ડ કર્યો.

૧૦. રિમાન્ડ પછી, રિટ પિટિશન તેના મૂળ નંબર એટલે કે ડબલ્યુ.પી. નંબર ૨૩૭૪/૧૯૯૯ પર પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી હતી. જોકે, તારીખ

૦૮.૦૭.૨૦૧૦ ના આદેશ દ્વારા તે કાર્યવાહીના અભાવે ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૧૧. ત્યારબાદ રિટ પિટિશનને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૧૪૯/૨૦૧૦ દાખલ કરવામાં આવી હતી. તે પણ તારીખ ૦૮.૦૪.૨૦૧૧ ના રોજ ડિફોલ્ટમાં ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૧૨. વર્ષ ૨૦૧૨ માં, સામાવાળા નંબર ૧ એ રિટ પિટિશન પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે બીજી અરજી દાખલ કરી. જોકે, કયા આદેશ દ્વારા રિટ પિટિશન તેની ફાઈલ પર પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી તે પ્લીડિંગ્સ પરથી સ્પષ્ટ થતું નથી. ભલે તે ગમે તે હોય, તારીખ ૦૧.૦૮.૨૦૧૪ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા, સિંગલ જજે રિટ પિટિશન મંજૂર કરી, અપીલ નંબર એન-૧૦/૧૯૯૮ માં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૦૫.૦૮.૧૯૯૮ નો આદેશ રદ કર્યો અને તારીખ ૩૧.૦૩.૧૯૯૮ નો સેવા સમાપ્તિનો આદેશ રદ કર્યો. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે જાહેરાત (એનેક્સર ૧) માં ક્યાંય એવું જણાવાયું ન હતું કે નિમણૂક હંગામી છે. એવું પણ ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે નિમણૂક પસંદગી અને ઇન્ટરવ્યુના આધારે કરવામાં આવી હોવાથી તેને કાયમી ગણવી પડશે. લાંબા મધ્યવર્તી સમયગાળા માટે કોઈ પાછલું વેતન ચૂકવ્યા વિના સામાવાળા નંબર ૧ ને સેવામાં પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ જારી કરવામાં આવ્યો હતો.

૧૩. સદર ચુકાદાને પડકારતાં, અપીલકર્તાઓએ આ કોર્ટ સમક્ષ વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલ દાખલ કરી છે.

૧૪. અપીલકર્તાઓ તરફથી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એ. કે. સાંઘી અને સામાવાળા નંબર ૧ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નીતિન ભારદ્વાજ, સામાવાળા નંબર ૨ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી કિશોર લંબાટ અને સામાવાળા નંબર ૩ તરફથી વિદ્વાન વકીલ કુમારી શુભદા કે. ફટલાકરને સાંભળ્યા. અમે પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી લેખિત રજૂઆતોનું પણ અવલોકન કર્યું છે.

૧૫. અપીલકર્તા તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એ. કે. સાંઘીએ બે મુદ્દાઓ પર ભાર મૂક્યો હતો. પ્રથમ સ્થાને, વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે વડી અદાલતના સિંગલ જજે સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ પિટિશન મંજૂર કરવામાં ભૂલ કરી હતી અને તે રીતે ટ્રિબ્યુનલના આદેશને રદ કરવામાં ભૂલ કરી હતી જેણે સામાવાળા નંબર ૧ ના સેવા સમાપ્તિના આદેશને યોગ્ય રીતે માન્ય રાખ્યો હતો.

૧૬. બીજા સ્થાને, શ્રી સાંઘીએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે વ્યાખ્યાતાના પદ પર સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂક અંશકાલીન સ્વરૂપની હતી જે જાહેરાત (એનેક્ષર ૧) પરથી સ્પષ્ટ છે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં ધ્યાન દોર્યું હતું કે નિમણૂક આદેશો (એનેક્ષર ૨ અને ૩) પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે નિમણૂક હંગામી તેમજ ચોક્કસ સમયગાળા માટે હોવાથી, સામાવાળા નંબર ૧ ને કોઈપણ સામગ્રીના અભાવે સેવામાં કાયમી કર્મચારીના દરજ્જાનો દાવો કરવાનો અને કાયમીકરણ તેમજ પુનઃસ્થાપનની રાહત મેળવવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો.

૧૭. વિદ્વાન વકીલે આગળ રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા નંબર ૧ ની

નિમણૂક મહારાષ્ટ્ર એમ્પ્લોઈઝ ઓફ પ્રાઇવેટ સ્કૂલ્સ (કન્ડિશન્સ ઓફ સર્વિસ) રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૭૭ (સંક્ષિપ્તમાં 'કાયદો') ની જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત અને વિનિયમિત થતી હોવાથી, સેવા સમાપ્તિના આદેશની કાયદેસરતા અને શુદ્ધતા સાથે સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂકના સ્વરૂપનો નિર્ણય પ્રથમ તબક્કે કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં કરવો જરૂરી છે. વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે કમનસીબે વડી અદાલતે કાયદાની કોઈપણ જોગવાઈ ધ્યાને લીધી ન હતી જે આ કેસની હકીકતોને લાગુ પડે છે.

૧૮. વિદ્વાન વકીલે ત્યારબાદ રજૂઆત કરી હતી કે આ કોર્ટને આ ચોક્કસ પ્રશ્નની તપાસ કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો, જે આ કેસની વિષયવસ્તુ છે, હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી અને અન્ય વિરુદ્ધ એસ. કે. કલીમ એસ. કે. ગુલામ નબી અને અન્ય (૧૯૮૭) ૫ એસસીસી ૧૫૨ ના કેસમાં, જેમાં આ અદાલતે કાયદાની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં પ્રશ્નની તપાસ કરી હતી અને ઠેરવ્યું હતું કે સંબંધિત કર્મચારીની નિમણૂક હંગામી સ્વરૂપની હતી અને તેથી તેને કાયમી કર્મચારી તરીકે ગણી શકાય નહીં. આ અદાલતે કર્મચારીની તમામ રજૂઆતોને ફગાવી દીધી હતી, જે સેવા સમાપ્તિના આદેશને પડકારવા માટે કરવામાં આવી હતી, અને સેવા સમાપ્તિના આદેશને કાયદેસર તરીકે માન્ય રાખ્યો હતો.

૧૯. તેથી, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની જોગવાઈઓ અને હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી કેસ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત કાયદાને

ધ્યાનમાં રાખીને, જે વડી અદાલત દ્વારા ફરીથી ધ્યાને લેવામાં આવ્યો ન હતો, વાદગ્રસ્ત આદેશ કાયદા અનુસાર પસાર કરવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય નહીં અને તેથી તે કાયદાકીય રીતે ટકી શકે તેમ નથી. છેલ્લે એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે તેથી સામાવાળા નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ પિટિશન ટ્રિબ્યુનલના આદેશને અને પરિણામે સેવા સમાપ્તિના આદેશને માન્ય રાખીને ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૨૦. જવાબમાં, સામાવાળા નંબર ૧ (કર્મચારી) ના વિદ્વાન વકીલે વાદગ્રસ્ત આદેશને ટેકો આપ્યો હતો અને દલીલ કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત આદેશ યોગ્ય તર્ક પર આધારિત હોવાથી તેમાં કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી અને વાદગ્રસ્ત આદેશ રદ કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી.

૨૧. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને કેસના રેકૉર્ડનું અવલોકન કર્યા પછી, અમને અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતોમાં વજન જણાય છે.

૨૨. અમારા સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે યોગ્ય રીતે દલીલ કરી હતી કે વર્તમાન કેસના પક્ષકારોના અધિકારો કાયદાની જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે અને તેથી, કેસમાં સંકળાયેલા પ્રશ્નનો નિર્ણય કાયદાની જોગવાઈઓ અને હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી કેસ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને કરવાની જરૂર છે જે આ કેસની હકીકતોને લાગુ પડે છે.

૨૩. આ કેસમાં સંકળાયેલ પ્રશ્ન હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી કેસ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત કાયદા દ્વારા સીધો આવરી લેવાયેલ હોવાથી, તેનો માત્ર કાનૂની સિદ્ધાંત જણાવવા કરતાં તે નિર્ણયને સંપૂર્ણપણે પુનઃઉત્પાદિત કરવો યોગ્ય રહેશે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૩ સ્વીકૃત સ્થિતિ એ છે કે સામાવાળા ૧ ની નિમણૂક ૧૦-૬-૧૯૯૨ ના રોજ સ્પષ્ટ ખાલી જગ્યા સામે નીચેની શરત સાથે કરવામાં આવી

હતી:

'તમારી નિમણૂક સ્પષ્ટ ખાલી જગ્યામાં ૧૧-૬-૧૯૯૨ થી ૧૦-૫-૧૯૯૩ સુધીના ૧૧ મહિનાના સમયગાળા માટે સંપૂર્ણપણે હંગામી છે. ઉપરોક્ત સમયગાળો પૂરો થયા પછી તમારી સેવા કોઈપણ નોટિસ વિના સમાપ્ત

ગણાશે.'

૪. આમ, એ જોઈ શકાય છે કે પ્રથમ સામાવાળાની નિમણૂક સ્પષ્ટ ખાલી જગ્યા સામે માત્ર હંગામી નિમણૂક હતી. નિમણૂકો મહારાષ્ટ્ર એમ્પ્લોઈઝ ઓફ પ્રાઇવેટ સ્કૂલ્સ (કન્ડિશન્સ ઓફ સર્વિસ) રેગ્યુલેશન એક્ટ, ૧૯૭૭ ની જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત અને વિનિયમિત થાય છે. કાયદાની કલમ ૫ નીચે મુજબ નિર્ધારિત કરે છે:

'૫. ખાનગી શાળાઓના સંચાલક મંડળની અમુક ફરજો.- (૧) સંચાલક મંડળ, ખાનગી શાળામાં દરેક કાયમી ખાલી જગ્યાને આવી ખાલી જગ્યા ભરવા માટે યોગ્ય લાયકાત ધરાવતી વ્યક્તિની નિમણૂક કરીને, નિર્ધારિત રીતે શક્ય તેટલી વહેલી તકે ભરશે:

પરંતુ શરત એ છે કે, આવી ખાલી જગ્યા બઢતી દ્વારા ભરવાની ન હોય તો, સંચાલક મંડળ આવી ખાલી જગ્યા ભરવા માટે આગળ વધતાં પહેલાં, એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર, બૃહન્મુંબઈ, અથવા કેસ અનુસાર, શિક્ષણ અધિકારી, જિલ્લા પરિષદ પાસેથી ખાતરી કરશે કે અન્ય શાળાઓમાં સમાવવા માટે તેમના દ્વારા જાળવવામાં આવેલી વધારાની વ્યક્તિઓની યાદીમાં કોઈ યોગ્ય વ્યક્તિ ઉપલબ્ધ છે કે કેમ; અને આવી વ્યક્તિ ઉપલબ્ધ હોવાના સંજોગોમાં, સંચાલક મંડળ તે વ્યક્તિને આવી ખાલી જગ્યા પર નીમશે.

(૨) કાયમી ખાલી જગ્યા ભરવા માટે નિમાયેલ દરેક વ્યક્તિ બે વર્ષના સમયગાળા માટે પ્રોબેશન પર રહેશે. પેટા-કલમો (૩) અને (૪) ની જોગવાઈઓને આધીન, તે બે વર્ષના આ પ્રોબેશન સમયગાળો પૂર્ણ થતાં કાયમી થયેલો ગણાશે.

(૩) જો સંચાલક મંડળના મતે, કોઈપણ પ્રોબેશનરનું કામ અથવા વર્તણૂક, તેના પ્રોબેશન સમયગાળા દરમિયાન સંતોષકારક ન હોય, તો સંચાલક મંડળ તેને એક મહિનાની નોટિસ આપીને અથવા નોટિસના બદલામાં એક મહિનાનો પગાર આપીને સદર સમયગાળા દરમિયાન કોઈપણ સમયે તેની સેવાઓ સમાપ્ત કરી શકે છે.

(૪) જો પેટા-કલમ (૩) હેઠળ કોઈપણ પ્રોબેશનરની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવે અને તેની સેવાઓ સમાપ્ત થયાની તારીખથી એક વર્ષના સમયગાળામાં સંચાલક મંડળ દ્વારા તે જ શાળામાં અથવા તેની અન્ય

કોઈ શાળામાં તેની પુનઃનિમણૂક કરવામાં આવે, તો પેટા-કલમ (૨) ના હેતુઓ માટે પ્રોબેશનના જરૂરી સમયગાળાની ગણતરીમાં તેના દ્વારા અગાઉ પૂર્ણ કરાયેલ પ્રોબેશનનો સમયગાળો ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. (૪-એ) પેટા-કલમ (૧) ની શરતી જોગવાઈ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ બઢતી દ્વારા અથવા સમાવેશ દ્વારા કાયમી ખાલી જગ્યા ભરવા માટે નિમાયેલ વ્યક્તિને પેટા-કલમો (૨), (૩) અથવા (૪) માંનું કંઈપણ લાગુ પડશે નહીં.

(૫) સંચાલક મંડળ આવી ખાલી જગ્યા ભરવા માટે યોગ્ય લાયકાત ધરાવતી વ્યક્તિની નિમણૂક કરીને દરેક હંગામી ખાલી જગ્યા ભરી શકે છે. નિમણૂકનો હુકમ તે સંબંધમાં નિર્ધારિત ફોર્મમાં તૈયાર કરવામાં આવશે, અને તેમાં આવી વ્યક્તિની નિમણૂકનો સમયગાળો જણાવવામાં આવશે.'

૫. ઉપરોક્ત બાબતો અને નિમણૂકના આદેશને જોતાં, સામાવાળાની નિમણૂક મર્યાદિત સમયગાળા માટે સંપૂર્ણપણે હંગામી હતી. દેખીતી રીતે, સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી તે હંગામી નિમણૂક માટે હતી. કાયમી નિમણૂકોના સંબંધમાં, તે કાયદાની કલમ ૫ ની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે જે મુજબ સંચાલક મંડળ શક્ય તેટલી વહેલી તકે, નિર્ધારિત રીતે, આવી ખાલી જગ્યા ભરવા માટે યોગ્ય લાયકાત ધરાવતી વ્યક્તિની નિમણૂક કરીને ખાનગી શાળામાં દરેક કાયમી ખાલી જગ્યા ભરશે. આ રીતે નિમાયેલી દરેક વ્યક્તિને પેટા-કલમો (૪) અને (૫) ની જોગવાઈઓને આધીન બે વર્ષના સમયગાળા

માટે પ્રોબેશન પર મૂકવામાં આવશે. તે બે વર્ષનો પ્રોબેશન સમયગાળો પૂર્ણ થતાં કાયમી થશે.

૬. આ સંજોગોમાં, સામાવાળાની નિમણૂકને કાયમી નિમણૂક ગણી શકાય નહીં. પરિણામે, રિટ પિટિશન નંબર ૫૮૨૧/૧૯૯૫ માં તારીખ ૩૧-૭-૧૯૯૬ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં વડી અદાલતે આપેલો નિર્દેશ કે તેમની નિયમિત નિમણૂક કરવામાં આવી હતી તે સ્પષ્ટપણે ગેરકાયદેસર છે અને તે ટકી શકે તેમ નથી.

૭. અપીલ, તદનુસાર, મંજૂર કરવામાં આવે છે. વડી અદાલતનો આદેશ રદ કરવામાં આવે છે અને રિટ પિટિશન ફગાવી દેવામાં આવે છે. કોઈ ખર્ચ નહીં."

૨૪. ઉપરોક્ત નિર્ણયનું સાદું વાંચન, જેમાં કાયદાની કલમ ૫ નો શબ્દશઃ ઉલ્લેખ પણ છે, તે દર્શાવે છે કે સંબંધિત કર્મચારી (રિટ પિટિશનર) ની નિમણૂક સંચાલક મંડળ દ્વારા ચોક્કસ સમયગાળા (૧૧ મહિના) માટે કરવામાં આવી હતી. તેથી, સેવા સમાપ્તિનો આદેશ પસાર કરીને સંચાલક મંડળ દ્વારા મુદત પૂરી થતાં તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી જેણે સંબંધિત કર્મચારી દ્વારા રિટ પિટિશન દાખલ કરવા તરફ દોરી હતી. વડી અદાલતે રિટ પિટિશન મંજૂર કરી અને સેવા સમાપ્તિનો આદેશ રદ કર્યો. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે પસંદગી પર રિટ પિટિશનરની સેવામાં નિયમિત નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને તેથી તેને હંગામી ગણીને સેવા સમાપ્તિનો આદેશ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખરાબ હતો. વડી અદાલતના આદેશથી વ્યથિત થઈને સંચાલક મંડળ આ

અદાલતમાં અપીલમાં આવ્યું. આ અદાલતે ઉપરોક્ત આદેશ દ્વારા સંચાલક મંડળની અપીલ મંજૂર કરી, વડી અદાલતનો આદેશ રદ કર્યો અને કર્મચારીની રિટ પિટિશન ફગાવી દેતાં સેવા સમાપ્તિના આદેશને માન્ય રાખ્યો. એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે રિટ પિટિશનર (કર્મચારી) ની નિમણૂક કાયદાની કલમ ૫ દ્વારા સંચાલિત હતી. વધુમાં એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે નિમણૂક હંગામી સ્વરૂપની હતી જે ખુદ નિમણૂક આદેશ પરથી જ સ્પષ્ટ થાય છે અને ચોક્કસ સમયગાળા માટે હોવાથી, તે મુદત પૂરી થતાં સમાપ્ત થવાને પાત્ર હતી. એવું પણ ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે કાયમી નિમણૂક પણ કલમ ૫ ની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) દ્વારા સંચાલિત હોવાથી, કાયદાની કલમ ૫ માં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરીને કાયમી ધોરણે જગ્યા ભરવાની શરૂઆત કરવાનું કામ સંચાલક મંડળનું હતું. એવું પણ ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે સક્ષમ સત્તાવાળાઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી રિટ પિટિશનરની હંગામી નિમણૂક પૂરતી મર્યાદિત હતી અને આવી મંજૂરી આપવાથી રિટ પિટિશનરને કોઈ કાયમી દરજ્જો પ્રાપ્ત થયો ન હતો.

૨૫. હવે વર્તમાન કેસની હકીકતો પર આવતાં, અમને વર્તમાન કેસની હકીકતો અને હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી કેસ (ઉપરોક્ત) માં સંકળાયેલી હકીકતો વચ્ચે નોંધપાત્ર સમાનતા જણાય છે. વર્તમાન કેસમાં, અમે બે નિમણૂક આદેશો પરથી જોઈએ છીએ કે સામાવાળા નંબર ૧ ની પ્રથમ તબક્કે એક સત્ર માટે વ્યાખ્યાતા તરીકે હંગામી નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને પ્રથમ સમયગાળો પૂરો થતાં તેમની નિમણૂક સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી. ત્યારબાદ

સામાવાળા નંબર ૧ ની બીજી વખત નવેસરથી નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, જે સમયગાળો પછી ૩૦.૦૪.૧૯૯૮ સુધી લંબાવવામાં આવ્યો હતો. અમે જાહેરાત પરથી વધુમાં જોઈએ છીએ કે ભૂગોળ વિષયના વ્યાખ્યાતાની જગ્યા અંશકાલીન જગ્યા તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી.

૨૬. તારીખ ૨૦.૦૭.૧૯૯૬ (એનેક્ષર-૨) અને ૨૧.૦૭.૧૯૯૭ ના નિમણૂક આદેશોમાંથી સંબંધિત અંશ નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવ્યો છે:

તારીખ ૨૦.૦૭.૧૯૯૬ નો આદેશ

“તમારી નિમણૂક ૧.૮.૯૬ થી ૩૦.૪.૯૭ સુધીના એક સત્રના સમયગાળા માટે હંગામી છે. કોઈપણ પક્ષ દ્વારા એક મહિનાની નોટિસ આપીને તમારી સેવાઓ બંધ કરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે.”

તારીખ ૨૧.૦૭.૧૯૯૭ નો આદેશ

“તમારી નિમણૂક ૩૦.૦૪.૧૯૯૮ સુધી હંગામી ધોરણે છે. કોઈપણ પક્ષ દ્વારા એક મહિનાની નોટિસ આપીને તમારી સેવાઓ બંધ કરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે.”

૨૭. અમે એ પણ જોઈએ છીએ કે ઉપરોક્ત નિમણૂક માટેની મંજૂરી સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા તારીખ ૨૧.૦૩.૧૯૯૮ ના પત્ર દ્વારા આપવામાં આવી હતી, જે કોઈ વધારાના અધિકારો ઉમેર્યા વિના જેમ છે તેમ હતી. આ હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતાં અને હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી કેસ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો એવો અભિપ્રાય છે

કે સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂક, પ્રથમ હોય કે બીજી, શરૂઆતથી જ ચોક્કસ સમયગાળા માટે 'અંશકાલીન વ્યાખ્યાતા તરીકે હંગામી નિમણૂક' રહી હતી અને પરિણામે વ્યાખ્યાતાના પદ પર 'કાયમી નિમણૂક' થઈ ન હતી. તેનાથી સામાવાળા નંબર ૧ ની તરફેણમાં કોઈ એવો અધિકાર પણ ઊભો થયો ન હતો કે જેથી તેઓ સેવામાં કાયમી થવાનો દાવો કરી શકે.

૨૮. અમે એ પણ જોઈએ છીએ કે સામાવાળા નંબર ૧ નો એવો કેસ નથી અને વડી અદાલતે એવું કોઈ તારણ પણ નોંધ્યું નથી કે સામાવાળા નંબર ૧ ની પસંદગી કરતી વખતે સંચાલક મંડળે કાયમી સ્પષ્ટ ખાલી જગ્યા સામે જગ્યા ભરવા માટે કલમ ૫ ની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યું હતું. બીજી તરફ, અમે ઉપર જણાવ્યા મુજબ જોઈએ છીએ કે વડી અદાલતે કાયદાની જોગવાઈઓની નોંધ પણ લીધી ન હતી, કાયદાની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં કેસમાં ઉદ્ભવતા પ્રશ્નની તપાસ કરવાની તો વાત જ દૂર રહી, અને હિન્દુસ્તાન એજ્યુકેશન સોસાયટી કેસ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત કાયદાના સંદર્ભમાં પ્રશ્નની તપાસ પણ કરી ન હતી. સામાવાળા નંબર ૧ ની પ્રારંભિક નિમણૂક કાયમી ખાલી જગ્યા સામે હતી અને કાયદાની કલમ ૫ ની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરીને સંચાલક મંડળ દ્વારા તેમની કાયમી નિમણૂક કરવામાં આવી હતી તેવું માનવા માટે અમને કોઈ સામગ્રી જણાતી નથી.

૨૯. અમારા મતે, જ્યારે પક્ષકારોના અધિકારો કાયદા દ્વારા સંચાલિત

થતા હોય, ત્યારે અદાલત માટે પ્રથમ તબક્કે કાયદાની જોગવાઈઓના આદેશના સંદર્ભમાં અધિકારો નક્કી કરવા જરૂરી બને છે. સામાવાળા નંબર ૧ એ ન તો કાયદાની બંધારણીય કાયદેસરતાને પડકારી હતી કે ન તો કોઈ ચોક્કસ સત્તાધિકારી સામે બદદાનતના આધારે સેવા સમાપ્તિને પડકારી હતી. સામાવાળા નંબર ૧ વાદગ્રસ્ત કાર્યવાહીમાં કોઈ એવી મનસ્વીતા દર્શાવવામાં પણ સક્ષમ ન હતા જેથી વડી અદાલત સેવા સમાપ્તિનો આદેશ રદ કરવા માટે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નો ઉપયોગ કરી શકે. આ સંજોગોમાં, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે વડી અદાલત પાસે એવું ઠેરવવાનું કોઈ ઔચિત્ય ન હતું કે સામાવાળા નંબર ૧ ની નિમણૂક કાયમી ધોરણે કરવામાં આવી હતી અને સેવા સમાપ્તિનો આદેશ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખરાબ હતો.

૩૦. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે વડી અદાલતે અપનાવેલા દૃષ્ટિકોણ સાથે સંમત થઈ શકતા નથી, જે અમારા મતે કાયદાકીય રીતે ટકી શકે તેમ નથી.

૩૧. આમ અપીલ સફળ થાય છે અને મંજૂર કરવામાં આવે છે. વાદગ્રસ્ત આદેશ રદ કરવામાં આવે છે અને ટ્રિબ્યુનલનો આદેશ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે. પરિણામે, સામાવાળા નંબર ૧ (કર્મચારી) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ પિટિશન ફગાવી દેવામાં આવે છે અને તારીખ ૩૧.૦૩.૧૯૯૮ નો સેવા સમાપ્તિનો આદેશ કાયદેસર તરીકે માન્ય રાખવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====